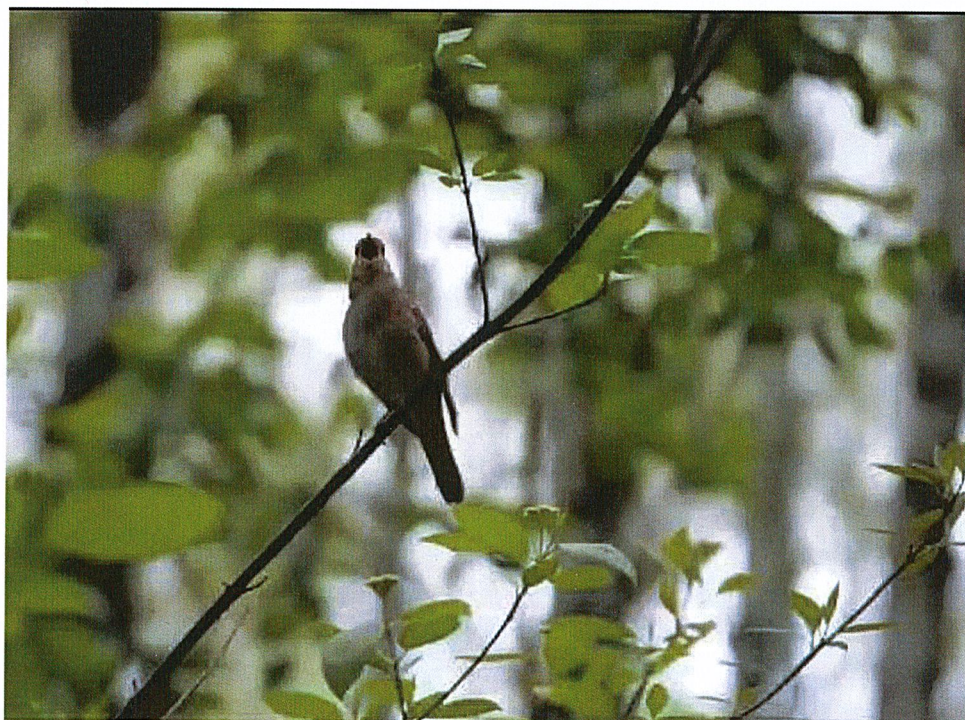

LEMIN KUNTA

Arviointikertomus

2023

SISÄLLYS

1	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	3
1.1	Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet	3
1.2	Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toimintamuodot	3
1.3	Tilintarkastus	4
1.4	Sidonnaisuuksien valvonta	4
2	EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY	4
3	KUNTASTRATEGIAN TOTEUTUMINEN	5
4	KUNNAN TALOUS	6
4.1	Tilinpäätöksen lukujen arviointia	6
5	TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	8
5.1	Hallinnon toimiala	9
5.2	Sivistystoimi	11
5.3	Tekninen toimi	13
6	INVESTOINNIT JA HANKINNAT	14
7	KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN	15
	TOTEUTUMINEN	15
7.1	Talouden arviointimenettelyyn johtavien raja-arvojen toteutuminen (Kriisikuntakriteerit)	15
7.2	Tasapainottamisohjelman arviointia	17
8	HYVINVOINTI JA TERVEYSPALVELUJEN TOTEUTUMINEN	18
9	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE	19

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 TEHTÄVÄT JA TOIMINNAN TARKOITUS SEKÄ TAVOITTEET

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta, arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi tehtävänä on sidonnaisuusilmoitusten vastaanottaminen ja niiden vieminen valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

1.2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOKOONPANO JA TOIMINTAMUODOT

Kunnanvaltuusto on 29.5.2023 § 4 asettanut kuntalain 121 §:n mukaisesti tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano arviointivuonna:

Jäsenet	Varajäsenet
Matti Tapanainen, puheenjohtaja	Samu Savolainen
Seppo Talka, varapuheenjohtaja	Helena Kaittola
Taru Rikula	Heli Kärmeniemi
Paula Tuomi	Jari Joenperä
Eila Olkkonen	Marja Värtö

Tarkastuslautakunnan päätökset on tehty ilman viranhaltijaesittelyä puheenjohtajan selostuksen pohjalta. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Hanna Hanninen BDO Audiator Oy:stä. Tilintarkastuspalvelut kilpailutettiin vuosiksi 2022–2025. Kilpailutuksen tuloksena tilintarkastusyhteisöksi valittiin BDO Audiator Oy.

Tarkastuslautakunta toteutti työnsä hyväksymänsä arviointisuunnitelman mukaisesti kokoontumalla kaikkiaan kahdeksan kertaa. Tarkastuslautakunta perehtyi toimintavuonna kunnan toimintoihin ja talouteen haastatteleamalla kunnanjohtajaa, talousasiantuntijaa, toimialajohtajia ja tehtäväalueiden vastuuviranhaltijoita sekä valtuuston ja hallituksen puheenjohtajistoa. Tarkastuslautakunta osallistui BDO Audiator Oy:n järjestämään tarkastuslautakuntien koulutukseen Ruokolahdella 9.3.2023.

Tarkastuslautakunta perustaa arviointinsa valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien pöytäkirjoista, toimintakertomuksesta sekä kunnallisjohton ja eri tehtäväalueiden henkilöstön haastatteluissa tekemiinsä havaintoihin.

1.3 TILINTARKASTUS

Lemin kunnan tilintarkastajayhteisönä vuonna 2023 on toiminut BDO Audiator Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela. Avustavana tarkastajana on toiminut Hanna Hanninen. Tilintarkastaja on raportoinut 16.5.2024 tarkastuslautakunnalle tarkastussuunnitelmansa toteutumisesta.

1.4 SIDONNAISUUKSIEN VALVONTA

Kuntalain 84 §:n mukaan laissa todettujen luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muista sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa. Ilmoitusvelvollisuus astui voimaan uuden valtuustokauden alusta lähtien.

Tarkastuslautakunta käsitteli tehtävänsä mukaisesti tilikauden aikana muutokset sidonnaisuuksissa ja saattoi sidonnaisuusrekisterin valtuustolle tiedoksi joulukuussa 2023. Joiltakin ilmoitusvelvollisilta on jouduttu pyytämään ilmoitusta useampaan kertaan. Ilmoituksen tekeminen on ilmoitusvelvollisen vastuulla eikä sitä tulisi joutua pyytämään uudelleen. Avoimuus myös lisää osaltaan kunnan hyvää mainetta tässäkin asiassa.

2 EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Tarkastuslautakunnan esityksen mukaisesti valtuusto on käsitellyt vuotta 2022 koskevan arviointikertomuksen kokouksessaan 29.5.2023 ja päättänyt pyytää kunnanhallitukselta lausunnon niistä toimenpiteistä, joihin kertomus antaa aihetta.

Kunnanhallitus on antanut vastauksensa arviointikertomukseen 18.9.2023 ja lautakunta on hyväksynyt ne 16.11.2023.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen annettuihin vastineisiin ja seuraa niiden toimeenpanoa.

3 KUNTASTRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen.

Lemin kunnanvaltuusto hyväksyi 27.12.2022 uuden kuntastrategian ajalle 2023-2030. Lemin kunnan toimintaa ohjaa jatkossa visio, jonka mukaan:

”Pienestä isoksi – Lemi on hyvä paikka asua pienestä isoksi.”

Tarkastuslautakunnan kuntastrategian toteutumisen arvioinnin pohjana on ollut kunnanvaltuustossa 18.12.2017 hyväksytty kuntastrategia, jonka arvot ja teemat ovat ohjanneet vuoden 2023 talousarvion ja toimintasuunnitelmien laadintaa. Arviointikaudella voimassa olleen kuntastrategian toiminta-ajatuksena oli:

”Onnellisten asukkaiden Lemi. Lemi on hyvä paikka asua pienestä isoksi. Laadukkaita palveluja vauvasta vaariin. Tämä tarkoittaa myös kunnan kasvua. Edistämme hyvinvointia ja elinvoimaa.”

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Kunnan asukasmäärän laskun hillintä on ainoa keino säilyttää nykyinen palvelurakenne. Vaikka kunnan asukasluku on laskenut, ei se ole laskenut suhteessa niin paljon kuin lähikunnissa. Lautakunta toivoo, että säästötoimenpiteistä huolimatta kunnan maine lapsiystävällisenä ja turvallisena paikkana asua säilyisi ja myös keskimääräistä alhaisempi työttömyysaste lisäisi kunnan hyvää vetovoimaa sekä toisi uusia asukkaita.

Elävä kuntastrategia on yhdessä tekemistä, verkostotoimintaa, vuorovaikutusta ja jatkuva prosessi. Tämä edellyttää jatkuvaa arviointia ja tarvittavaa tavoitteiden ja mittareiden tarkentamista. Lautakunta totesi, että talousarviotavoitteiden toteutumisen arviointi on vaikeaa, koska tilinpäätöksessä on puutteita asetettujen tavoitteiden toteutumien arvioimisessa ja raportoinnissa. Tavoitteiden tulee olla selkeästi mitattavia, jotta niiden toteutumista voidaan arvioida ja selvittää riittävästi.

Talousarviotavoitteet tulee johtaa kuntastrategiasta ja kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi. Strategian seuranta ja arviointi on luonnollisesti sitä helpompaa mitä selkeämmin strategian toteutumista kuvaavat mittarit ja niiden tavoitetasot on määritelty. Lautakunta toivoo, että tavoitteiden selkeä mitattavuus otetaan huomioon uuden strategian pohjalta laadittujen talousarviotavoitteiden mittareiden laadinnassa.

Mittareihin olisi hyvä saada esille vertailu- ja tavoitearvoja. Mittareiden heijastamien arvojen tulee myös johtaa toimenpiteisiin, jos ne eivät ole halutulla vaihteluvälillä tai tavoitetasolla.

4 KUNNAN TALOUS

4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LUKUJEN ARVIOINTIA

Vaikka Suomen talous kääntyi vuoden 2023 lopussa taantumaan, Suomen kuntatalous asettui vuonna 2023 tasapainoon tilikauden tuloksen noustessa poikkeuksellisen vahvalle tasolle kertaluonteisten verokertymien ajoituksellisten tekijöiden vuoksi. Kuntien talouden rahavirrat muuttuivat vuonna 2023 voimakkaasti, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu, niitä vastaavat nettokustannukset, joita vastaavat verotulot, investointivastuu ja osa lainakannasta siirtyivät hyvinvointialueille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen seurauksena kuntatalouden menot liki puolittuivat, mutta verotuloja kertyi osin edelleen uudistusta edeltäneiden korkeampien kunnallisveroprosenttien ja jako-osuuksien mukaisesti. Ilman näitä kertaluonteisia poikkeuseriä kuntatalouden tila olisi ollut raskaasti alijäämäinen. Parhaat tulokset saavutettiin suuremmissa kunnissa, kun taas pienimmissä kunnissa tilikauden tulos heikkeni edellisestä vuodesta.

Lemin kunnan tilikauden 2023 tulos oli 998 100 euroa ylijäämäinen. Ilman sote-uudistukseen liittyneitä kertaluonteisia poikkeuseriä kunnan tulos olisi ollut vain 378 300 euroa ylijäämäinen. Taseeseen jäi vuoden 2023 ylijäämä mukaan lukien yhä 453 900 euroa kattamatonta alijäämää. (noin 158 euroa asukasta kohti).

Kunnan toimintavuoteen vaikuttivat yleisen korkotason nousun ja inflaation kiihtymisen ohella sopeutustoimet muutosneuvotteluineen. Kunta ei tavoittanut kuntalain 110 §:ssä määrättyä alijäämän kattamisvelvollisuutta määrättyssä ajassa, jolloin Valtiovarainministeriö asetti kunnan arviointimenettelyyn. Kunnassa oli laadittu suunnitelma sopeuttamistoimista ennen varsinaista arviointimenettelyä ja arviointiryhmä oli raportissaan todennut, että kunnalla on edellytykset jatkaa itsenäisenä kuntana.

Tarkastuslautakunta on tarkastellut kunnan taloustilanteen kehitystä keskeisten tunnuslukujen osalta alla olevassa taulukossa. Tunnuslukujen vertailu edelliseen vuoteen on haastavaa, kun kunnan rahoituspohja muuttui hyvinvointialueiden aloittaessa.

Talouden keskeiset tunnusluvut			
Tunnusluku	2023	2022	Kehitys edelliseen vuoteen
Vuosikate poistoista, %	258,4	103,3	+
Omavaraisuusaste, %	45,1	39,5	+
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,5	39,2	-
Taseen yli/-alijäämä €/asukas	-158	-518	+
Lainat €/asukas	2 004	2 228	+
Kassan riittävyys, pv	27	8	+
Investointien tulorahoitus, %	965,3	55,6	+

Lemin kunnan tulos oli neljättä vuotta ylijäämäinen, mutta nämä kertyneet ylijäämät eivät ole riittäneet kattamaan taseeseen vuodesta 2017 alkaen kertyneitä alijäämiä. Ylijäämäisen tuloksen ansiosta kunnan tunnusluvut lukuun ottamatta suhteellisen velkaantuneisuuden tunnuslukua ovat parantuneet edellisvuodesta.

Taseen kumulatiivisen alijäämän kehitys:

2017	436 000 €
2018	2 206 000 €
2019	2 880 000 €
2020	2 194 000 €
2021	1 566 000 €
2022	1 496 000 €
2023	453 900 €

Kunnan omavaraisuusaste on edellisvuodesta parantunut, mutta on alle 50 %, mikä merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta. Lainakanta tilinpäätöshetkellä oli 5,7 m€. Tilikaudella lainoja oli lyhennetty enemmän (844 762 euroa), kuin uutta lainaa oli nostettu (350 000 euroa), joka näkyy lainat/asukas (2004 euroa/asukas) -tunnusluvun paranemisena. Ylijäämäisen tuloksen myötä tilikaudella tulorahoituksen rahavirta oli riittävä investointeihin ja investointien tulorahoitus -tunnusluku parani. Maksuvalmius parani pitkäaikaisen lainannoston ansiosta. Kassan riittävyys on 27 päivää. Maksuvalmiutta oli turvattu myös kuntatodistuksella sekä tililimiitillä.

Tilikauden tulos näyttää 998 100 € (2022: 18 723 €, 2021: 627 000 €) ylijäämää vuosikatteen ollessa 1,6 m€ (2022: 0,578 m€, 2021: 1,19 m€). Verotulot ja valtionosuudet toteutuivat budjetoitua paremmin. Kunta myös haki ja sai harkinnanvaraista valtionosuutta 350 t€. Toimintakulut alittivat muutetun talousarvion, mutta alkuperäiseen talousarvioon oli tehty muutoksia mm.

henkilöstökulujen osalta palkkojen yleiskorotusten vuoksi. Toimintatuotot toteutuivat talousarviota parempina arvioitua suuremman puunmyynnin, tontti- ja kiinteistökauppojen ansiosta.

Lemin kunnassa sopeutustoimet jatkuvat talouden tasapainottamisohjelman (2022-2024) myötä, vaikka tulevaisuuden ennakkointi ja ennustettavuus on hyvin epävarmaa. Kunta on sitoutunut tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamiseen, jotka on sisällytetty vuoden 2024 talousarvioon. Suunta on positiivinen ja kehitysarvion mukaan taseen kertynyt alijäämä tulisi katetuksi vuonna 2026.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta on tyytyväinen, että talouden tasapainottamisohjelmaa on työstetty ja toimeenpantu päätösin hyvässä yhteistyössä luottamushenkilöiden ja johtavien viranhaltijoiden toimesta. Kriisiytyneessä taloudellisessa tilanteessa kuntakuvan positiivisuuden sekä hyvän yhteishengen ylläpitäminen ja yhdessä tekeminen on kunnassa elintärkeää.

Lautakunta pitää hyvänä asiana, että kunta haki ja sai harkinnanvaraista valtionosuutta.

Lautakunta havaitsi, että vaikka kunnassa on jouduttu tekemään vaikeitakin päätöksiä, vallitsee kunnassa positiivinen tulevaisuuden odotus. Edellisvuosista parantuneet tunnusluvut osoittavat, että oikeita asioita on jo tehty. Kriisiytyneen taloustilanteen myötä tulee myös kartoittaa, mitä kannattaa tuottaa itse ja mitä hankkia muualta. Yhteistyön tärkeys muiden lähialueen kuntien kanssa korostuu.

5 TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat kunnan tilanteeseen nähden riittävässä määrin. Tarkastuslautakunta on esittänyt arvionsa talousarviotavoitteiden toteutumisesta alla olevassa taulukossa. Talousarviossa 2023 euroja sitovana tavoitetasona on bruttositovuus eli toimintatuotot ja toimintakulut ovat erikseen sitovia. Vesilaitoksella sitoo nettotulos eli toimintakate. Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan käyttänyt seuraavia värisymboleita:

	=alittanut talousarvion
	= talousarvio
	=ylittänyt talousarvion

Talousarvion 2023 toteutuminen, 1000 €, netto		TA 2023	Muutettu TA	Toteutu ma	Arvio
Keskusvaalilautakunta	Toimintatuotot	5		5	
	Toimintakulut	-5	-5	-7	
Tarkastuslautakunta	Toimintatuotot	0		0	
	Toimintakulut	-9		-17	
Kunnanhallitus	Toimintatuotot	560		693	
	Toimintakulut	-1167	-1 279	-1 319	
Sivistystoimi lautakunta	Toimintatuotot	415	579	549	
	Toimintakulut	-6404	-6927	-6714	
Tekninen lautakunta (sis vesihuolto)	Toimintatuotot	2172		2342	
	Toimintakulut	-2523	-2523	-2536	
Vesihuolto	Toimintakate	65	65	68	

Talousarvioon on tehty toimintatuottoihin ja/tai kuluihin muutoksia kaikkien muiden paitsi tarkastuslautakunnan tulosalueiden osalta vuoden 2023 aikana. Tarkastuslautakunnan kulut ylittivät talousarvion, kun ulkoistetulle sihteerityölle ei ollut osoitettu määrärahoja.

Toimialojen tulosalueiden osalta tarkastuslautakunta kävi läpi asetettuja tavoitteita ja tavoitteiden toteutumista talousarviovertailun tietoihin ja toimialajohtajien sekä tehtäväalueiden vastuuviranhaltioiden haastatteluihin perustuen.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Muutettu talousarvio toteutui varsin hyvin joka toimialueella. Lautakunta on tyytyväinen, että taloudellisten tavoitteiden seuranta ja valvontaa oli arviointikaudella tehostettu, jotta mm. sivistystoimen toimintakulut pysyivät tavoitetasolla.

5.1 HALLINNON TOIMIALA

Kunnanhallituksen alaisten toimintojen talousarvioon sisältyy yleishallinto (kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, hallinto-, talous- ja henkilöstöpalvelut), kehittämishankkeet sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Keskusvaalilautakunnalle ja tarkastuslautakunnalle on määritelty omat talousarvionsa ja tavoitteensa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tulosalueella on ollut 1.1.2023 alkaen kotouttamisen ja maahanmuuton yhteistoiminta. Yhteishankkeisiin on pyritty osallistumaan resurssien puitteissa ja yhteistyössä muiden esim. Virkistysaluesäätiön kanssa, kohteina mm. matkailun edistäminen ja elinkeinoelämän vahvistaminen.

Toimintatuottoja oli saatu mm. puun-, sekä kiinteistöjen ja vaihto-omaisuustonttien myynnistä. Tulosalueelle oli myös kirjattu Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen taseyksikön ylijäämän palautus 89 t€. Kuluja lisäsi

tulosalueelle kirjattu kunnan järjestämä kuntouttava työtoiminta. Strategisiin tavoitteisiin liittyviä toimia oli pantu alulle. Talouden tasapainotusohjelma on toimeenpantu (hyväksytty valtuustossa 29.8.2022) ja tilikauden aikana on aloitettu mm. hallintosäännön päivitys sekä edetty toimintojen sähköistyksessä ja osallistuttu useisiin yhteistyöhankkeisiin esim. työllisyyttä edistävä AKTIV-OIVA -hanke.

Henkilöstö

Henkilöstökertomus 2023 on hyväksytty kunnanhallituksessa 25.3.2024 ja saatettu valtuuston käsiteltäväksi yhtä aikaa tilinpäätöksen kanssa. Henkilöstömäärä 115 (2022: 115, 2021: 118) on pysynyt samana edellisvuodesta, mutta henkilöstökulut ovat kasvaneet palkankorotusten myötä. Tuleva palkkaratkaisu tulee nostamaan palkkoja entisestään. Työterveyspalveluja oli laajennettu ja kustannukset kasvaneet edellisvuodesta. Sairauspoissaolot olivat edellisvuoden suuruusluokkaa 6,97 % (v 2022: 6,68 %), hieman nousseet. Henkilöstön vaihtuvuus ei ollut suuri.

Lemin kunnassa, kuten useissa pienissä kunnissa epävarmuustekijänä voidaan pitää henkilöstön pysyvyyttä ja osaavan henkilöstön saatavuutta. Henkilöstön moniosaamisen vaatimus korostuu.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Henkilöstökertomus antaa hyvän käsityksen kunnan henkilöstötilanteesta ja on tarpeellinen henkilöstövoimavaran määrän ja laadun ennakointiin.

Vuosi 2023 on kunnan taloudellisen tilanteen aiheuttaman epävarmuuden, ja muutosneuvotteluiden vuoksi vaatinut henkilökunnalta joustavuutta ja jaksamista muuttuneiden työtehtävien ja suuren työkuorman alla. Lautakunta on tyytyväinen, että kunta on tilanteesta huolimatta kyennyt tuottamaan kuntalaisille lakisääteiset palvelut muutosten ja epävarmuuden keskellä. Taloudellisen tilanteen korjaaminen on koko organisaation yhteinen ponnistus. Henkilöstö ansaitsee kiitosta kunnan ja kuntalaisten hyväksi tehdystä työstä muuttuneessa ja haasteellisessa tilanteessa.

Lautakunta on tyytyväinen henkilökunnan hyvinvointiin panostamiseen. Vaikka muutosneuvotteluja on käyty ja henkilöstötyytyväisyys ei ole paras mahdollinen muutosneuvottelujen aiheuttaman epävarmuuden vuoksi, on henkilöstöön kyetty panostamaan olemassa olevien resurssien puitteissa mm. mahdollistamalla henkilöstön maksuton kuntosalin käyttö ja laajentamalla työterveyshuollon käytettävissä olevia palveluja. Tyytyväisen ja jaksavan henkilöstön rooli on avainasemassa kunnan toimintojen kannalta.

Muutosneuvottelut ja niiden tavoittelemat säästöt johtavat usein henkilöstövähennyksiin. Lautakunta tiedustele, miten kunnassa varmistetaan, etteivät henkilöstövähennykset aiheuta ostopalveluiden lisääntymistä ja samalla ostopalvelukustannusten nousua.

Lautakunta pitää tärkeänä avointa viestintää henkilöstölle ja kuntalaisille muuttuvassa tilanteessa. Lautakunta havaitsi, että kunnassa oli panostettu tiedon siirron avoimuuteen ja saatavuuteen mm. kehittämällä asia- ja sopimushallintaa: järjestelmällistä dokumentointia ja sopimusten asianmukaista arkistointia, päivitetty sääntöjä ja ohjeita sekä julkaistu avointa dataa ajantasaisesta kirjanpidosta kunnan nettisivuilla.

5.2 SIVISTYSTOIMI

Sivistystoimeen sisältyvät hallinnon lisäksi perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, muiden opetuspalveluiden, kirjastopalveluiden sekä vapaa-aikapalveluiden alaiset toiminnot. Sivistystoimen toimintakulut toteutuivat hieman alkuperäistä talousarviota suurempina, mutta alittivat muutetun talousarvion. Talousarviomuutokset kohdistuivat pääosin palkkakustannuksiin. Tuotoissa oli jääty hieman muutetusta talousarviosta, mutta ylitetty alkuperäinen budjetti. Avustuksia jäi saamatta ja osa siirtyi vuodelle 2024.

Toimialan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat melko hyvin. Perusopetuksen osalta koko henkilöstölle oli pidetty kehityskeskustelut, voimassa olevia hankkeita on 5 ja kouluissa on uusittu ilmanvaihtojärjestelmä. Oppilaskunta toiminut vain keväällä ja osa henkilöstöstä ei täytä kelpoisuusehtoja. Varhaiskasvatukseen kunnassa huoltajien tyytyväisyys oli 8,9 (tavoitteena 9,0-10,0). Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopisteenä vuonna 2023 oli sivistystoimen osalta perusopetus ja kirjastopalvelut. Lautakunta kuuli rehtoria ja kirjastonhoitajaa arviointia suorittaessaan.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuspalveluiden ylijäämäisen tilinpäätöksen taustalla olivat saadut erityisavustukset henkilöstöresursseihin, jolla oli vaikutusta mm. työhyvinvointiin. Vuosina 2021–2024 kunta on valikoitunut kaksivuotisen esiopetuksen kokeilukunnaksi.

Perusopetus

Kunnassa järjestetään perusopetusta kahdessa koulussa, joissa järjestetään myös aamu ja iltapäivätoimintaa. Suurin kustannuserä koostuu henkilöstömenoista. Myös ICT-toimintoihin liittyvissä kuluissa oli kasvua. Perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet oppilaiden toisen asteen opintojen sijoittumisen osalta. Tilikauden aikana perusopetuksesta kaikki valmistuneet oppilaat saivat jatko-opiskelupaikan.

Kirjastopalvelut

Kirjasto on kuntalaisten kulttuuri- ja tietokeskus. Vuonna 2021 rakennuksessa aloitti hankerahoituksella kaikille avoimen asukastilan toiminta

digitukitoimintoihin ja liikuntavälinelainausmahdollisuuksiin. Talouden tasapainottamistoimenpiteenä vuonna 2023 on kirjaston kirja- ja lehtimäärärahoja vähennetty, mutta kustannukset ovat toteutuneet talousarvion mukaisesti.

Vapaa-aikapalvelut, nuorisotyö

Vapaa-aikatoimen tavoitteena on tukea asukkaiden hyvinvointia monipuolisella liikunta- ja virkistysmahdollisuuksien tarjonnalla. Vapaa-aikapalvelujen tehtävänä on tuottaa ja kehittää toimintoja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, vaalia paikallista kulttuuriperinnettä ja tukea niin lasten, nuorten, aikuisväestön kuin ikäihmisten monipuolista harrastamista. Toiminnallisia tavoitteita oli saavutettu: Liikunta-alueita on 35, joissa 60 eri liikuntapaikkatyyppeä. Nuorisolle oli järjestetty tapahtumia ja teemapäiviä.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Vuonna 2023 toteutettu Sote-uudistus on vaikuttanut kuntien talouteen merkittävästi sekä tulo että menopuolelle ja kuntien tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen. Pienenevien ikäluokkien myötä ja kunnan asukasluvun laskiessa on kunnan toimintaympäristö varsin haastava ja taloutta tulee sopeuttaa tulorahoituksen riittävyyden turvaamiseksi sekä tarkastella kustannusrakennetta. Tämä pakottaa kunnat ennakoimaan ja tarkastelemaan mm. tilaratkaisuja sekä henkilöstömitoituksia, jotta laadukas opetus voidaan turvata kustannustehokkaasti. Myös Lemillä on jouduttu tarkastelemaan kustannusrakennetta tasapainottamisohjelman myötä mm. yläkoululuokkia yhdistämällä ja lakkauttamalla kirkonkylän varhaiskasvatusryhmä.

Lautakunta koki positiivisena, että kaikki oppivelvollisuuden päättävät saivat jatko-opiskelupaikan edellisvuoden tapaan.

Lautakunta on hyvin huolissaan siitä, miten koulu pysyy vastaamaan nykyajan koululaisten ongelmiin (mm. päihteet, pelaaminen, käytöshaasteet, oppimisvaikeudet ja neuropsykologisten ongelmien lisääntyminen) ja kouluelämän haasteisiin (somekiusaaminen, väkivallan lisääntyminen, opettajien jaksaminen).

Lautakunta toivoo, että erityisesti nuorten ja lasten osalta edistetään hyvinvointia sekä jatketaan aktiivista hanketyötä. Lasten ja nuorten palveluiden laadukas toteuttaminen luo hyvinvointia lapsille, nuorille ja perheille sekä antaa valmiuksia toimia yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä sekä kehittää ratkaisuja tulevaisuuden mukanaan tuomiin haasteisiin. Lautakunta tiedustelee, olisiko mahdollista lisätä yhteistyötä Lemillä toimivien yhdistysten ja eri toimijoiden kanssa. Lemin vahvuutena on tunnetusti monipuolinen ja laaja järjestötoiminta.

Lautakunta on tyytyväinen, että nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi on tehty etsivää nuorisotyötä. Myös koulussa apuna toimii nuoriso-ohjaaja, jolla on mahdollisuus hankerahanturvin toimia kuulevana aikuisena ja järjestää nuorille teemaohjelmaa.

Lautakunta pitää positiivisena, että nuorisotilojen toiminta on aktiivista ja nuorten keskuudessa suosittua.

Lautakunta kiittää, että kirjaston toiminta on entisestään kehittynyt ja monipuolistunut (välinelainat, näyttelyt). Kirjastotoimintaa on kehitetty oikeaan suuntaan. Vaikka määrärahoja on ollut käytettävissä vähemmän, on kirjaston käyttö lisääntynyt. Kirjaston toiminta toteuttaa strategian toiminta-ajatusta laadukkaita palveluja vauvasta vaariin.

5.3 TEKNINEN TOIMI

Teknisen toimen tulosalueelle sisältyvät teknisten palvelujen hallinto, kiinteistötoimi ja tukipalvelut sekä vesihuolto. Rakennusvalvonnan tavoitteena on käsitellä lupahakemukset kohtuullisessa ajassa sekä panostaa valvonnassa ohjauksen laatuun. Ennakoivalla ohjauksella pyritään vähentämään rakentamisen virheitä.

Tekninen toimi pysyi hyvin budjetissa sekä tuottojen että kulujen osalta. Toimintatuotoissa rakennusvalvonnassa maksutuotot alittivat edellisvuoden tapaan talousarvion. Rakennusvalvontamaksuja kertyi 60 % budjetoidusta. Kiinteistötoimen ja tukipalveluiden toimintakuluissa leasingvuokrat ylittivät talousarvion. Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Rakennuslupahakemukset on käsitelty alle kahdessa viikossa, kiinteistöjen ylläpitokustannusten seurantaa oli tehostettu ja laituripaikkoja oli uudistettu.

Toiminnallisten tavoitteiden osalta suurimmat ongelmat esiintyivät vesihuollossa, vaikka vesihuolto on nettobudjetoitu ja tuottojen kertymä oli lähes riittävä menojen ylitykseen. Veden laadussa ei ollut ongelmia, mutta sähkökatkot aiheuttivat toimintahäiriöitä, eikä vesijohtoverkoston paineongelmaan ollut löydetty ratkaisua.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopisteenä vuonna 2023 oli teknisen toimen osalta kiinteistöt ja tukipalvelut. Lautakunta kuuli teknistä johtajaa arviointia suorittaessaan.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta on tyytyväinen, että yhä vähemmällä henkilöstöllä on saavutettu sekä taloudelliset että toiminnalliset tavoitteet. Toimialan rekrytoinnit ovat onnistuneet ja kuntaan saatu osaavaa henkilöstöä. Myös toimintatapoja on modernisoitu (esim. siivous) ja henkilöstöä koulutettu.

Lautakunta on huolissaan henkilöstön jaksamisesta ja kuormittumisesta. Toimialan pieni organisaatio on erittäin haavoittuva, jolloin mahdollinen toimialojen ja seudullisen yhteistyön tärkeys korostuu.

Lautakunta näkee positiivisena, että maailmanpoliittisesta tilanteesta ja hintojen noususta johtuen tonttikauppa on yleisesti ollut hiljaista, mutta kunnassa oli myyty kolme tonttia. Tonttitarjonta kunnassa on riittävää ja tarjolla olevat tontit ovat hyvin esillä kunnan nettisivuilla. Kunnan asuntojen vuokra-aste on 93 % (tavoite 95 %).

6 INVESTOINNIT JA HANKINNAT

Investointiosan määrärahat on jaettu kunnanhallituksen ja teknisen lautakunnan osiin. Kunnanhallituksen investointiosassa maanhankintatuotot jäivät muutetusta talousarviosta reilusti (maaomaisuuden tuotot vain 10 400 euroa, talousarviossa 200 t€) samoin kulut. Pääosin investointeja tehdään teknisellä toimialalla. Investointeihin oli varattu kunnan muutetussa talousarviossa 2023 määrärahaa teknisen lautakunnan osalta 342 650 € ja toteutuneet investoinnit olivat 177 657 €

Investointeihin varatuista määrärahoista jäi käyttämättä lähes puolet. Toteuttamatta jäi mm. Palolan pumppaamon sähkökeskus, koulukeskuksen katto ja matonpesupaikkojen kehittäminen. Liikenneturvallisuuoshankkeet oli tehty määrärahojen puitteissa. Suurimpina investoineina tilikaudella 2023 olivat koulukeskuksen varavoima (19 t€) ja Palola/Oljamikodin korjaus (24,7 t€).

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Investoinnit eivät toteutuneet suunnitellusti, mutta lautakunta on tyytyväinen, että kunnan taloustilanteesta huolimatta perusinvestointeja on toteutettu – ”jotain jätetty tekemättä, jolloin toista korjattu”. Vähäisellä henkilöstöllä on saatu tuotettua asukkaille palveluja, mm. kuntosaliprojekti on edennyt suunnitellusti lisäämään kuntalaisten hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.

Investoinneista jäi suuri osa toteuttamatta mm. vesi- ja viemärlaitoksen investointeja ei toteutettu juuri lainkaan. Tilinpäätöksen toteumavertailun mukaan osa toteutuneista investoinneista ei sisällynyt talousarvioon/muutettuun talousarvioon ja osa talousarvioon määritellyistä investoinneista oli jäänyt tekemättä. Kunnissa usein talouden pitkään jatkunut niukkuus aiheuttaa ajoittain yllättäviä korjaustarpeita äkillisine hankintoineen. Lautakuntaa pohtii, kuinka kunnassa on varauduttu investointien siirtymisestä mahdollisesti koituviin yllättäviin investointivelvoitteisiin, esimerkiksi vesi- ja viemärlaitoksen osalta.

7 KUNTAKONSERNILLE ASETETTujen TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Lemin kuntakonserniin kuuluu kolme (3) tytäryhteisöä ja kaksi (2) kuntayhtymää sekä yksi (1) osakasyhteisö. Konserniyhteisöille on asetettu toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, jotka on saavutettu riittävässä määrin. Kunnan konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 31.10.2022.

Kunnan tytäryhteisöillä on merkittävä taloudellinen vaikutus. Konsernin tunnusluvut ovat peruskuntaa heikommalla: lainakanta 3011 €/asukas (2022: 3 809 €/asukas, 2021: 3 826 €/asukas) ja omavaraisuus 39 % (2022: 29 %, 2021: 29 %). Konsernitason merkitys on kasvanut, kun kunnan talouden tilaa on ryhdytty arvioimaan kuntakonsernin tietojen pohjalta vuodesta 2017 lähtien.

7.1 TALOUDEN ARVIOINTIMENETTELYYN JOHTAVIEN RAJA-ARVOJEN TOTEUTUMINEN (KRIISIKUNTAKRITEERIT)

Kuntalain 118 §:ssä määritellään kriteerit erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyksi. Tarkastuslautakunta on tarkastellut kunnan ja kuntakonsernin taloustilannetta suhteessa kuntalain mukaisiin talouden arviointimenettelyn mahdollisesti käynnistäviin raja-arvoihin. Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan käyttänyt seuraavia värisymboleita:

	=tilanne on hyvä
	=tilanne on huolestuttava
	=tilanne on huono

Talouden arviointimenettelykriteereitä on uudistettu 1.3.2019 voimaan tulleessa lakimuutoksessa. Kunnan ja kuntakonsernin vuoden 2023 talouslukujen vertailu arviointimenettelyn raja-arvoihin on esitetty alla olevassa taulukossa, jossa sovelletaan raja-arvoja vuosien 2022 ja 2023 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. (suluissa kunnan vuoden 2022 tunnusluvut)

Raja-arvo	Keskimäärin	Kunnan tunnusluku	Arvio 2023	Arvio 2022
Kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.		Kunnan taseessa on kertynyttä alijäämää		
Kunnan konsernitaseeseen kertynyt alijäämä: > 1000 €/as (ed. vuosi > 500 €/asukas)		Konsernitaseessa on kertynyttä yli/alijäämää/asukas 192 € (-232 €)		
<i>Rahoituksen riittävyyttä ja vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut</i>				
<i>(yhteenveto alakohdista 1-4)</i>				
Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %	alle 80 %	vuosikate/poistot % on 225,8 % (80,07%)		
Kunnan tuloveroprosentti ylittää keskimääräisen tulovero-% +2,0 %	7,38% (9,38%) (v. 2022: 22,01%)	9,36 % (22 %)		
Kuntakonsernin lainamäärä ja vuokravastuiden määrä asukasta kohden ylittää puolella kuntakonsernien keskimääräisen	9367 €/asukas (1450 €/asukas)	4098 €/asukas (5335)		
konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate alle 0,8	alle 0,8	1,9 prosenttia (0,5)		

Arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli tunnusluvut ovat kahtena peräkkäisenä vuonna täyttäneet taulukon osoittamat raja-arvot. Rahoitusta ja vakavaraisuutta kuvaavissa kriteereissä huomioidaan muun muassa kuntakonsernin vuokravastuut lainamäärän lisäksi sekä konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate. Lisäksi kunnan tuloveroprosentti voi ylittää 2,0 prosenttia kuntien keskimääräisen tuloveroprosentin, joka soteuudistuksen rahoituslain myötä laski kaikkien kuntien osalta 12,64 % -yksikköä edellisvuodesta.

Kuntalain 118 §:n mukainen arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:ssä annetussa määräajassa tai kunnan asukasta kohti laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa.

Lemillä nämä luvut ovat nyt seuraavat:

tilinpäätös 2022	-232 €
tilinpäätös 2023	192 €

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta toteaa, että konsernin tunnusluvuista yksikään ei ole alle raja-arvojen. Muut tunnusluvut pl. tuloveroprosentti, joka on nyt raja-arvojen tuntumassa, ovat parantuneet viime vuodesta ja tällä hetkellä hyvällä tasolla. Toisin sanoen kuntakonsernin osalta raja-arvot kahdelta peräkkäiseltä vuodelta eivät ole täyttyneet. Myöskään kuntakonsernin alijäämät eivät täytä arviointimenettelykriteerejä, mutta vaikka kunnan kertynyttä alijäämää on saatu hyvin katettua, on kunnan taseessa yhä kattamatonta alijäämää 453 900 euroa.

7.2 TASAPAINOTTAMISOHJELMAN ARVIOINTIA

Valtiovarainministeriö oli asettanut 10.10.2023 Lemmin kuntaa koskevan arviointiryhmän toimikaudelle 10.10.2023-31.1.2024 laatimaan kuntalaissa tarkoitettu selvitys kunnan mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut. Tulevien vuosien talouden kestävyys arvioinnissa kunnan esittämällä talouden tasapainottamisohjelmalla on keskeinen merkitys. Lähtökohtana on, että kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee katetuksi viimeistään vuonna 2026.

Kunnan toimintakertomuksessa on kuntalain mukaisesti tehty selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella. Kunnanhallitus toteaa, että kunnan talous ei ole Kuntalain 110 §:ssä tarkoitetulla tavalla tasapainossa. Lisäksi on mainittu, että arviointimenettelyssä todetun mukaan kertynyt alijäämä pystytään kattamaan vuoteen 2026 mennessä. Arviointiryhmä oli todennut raportissaan 25.1.2024, että kunnalla on edellytykset jatkaa itsenäisenä kuntana.

Lemin kunnanvaltuusto hyväksyi 27.12.2022 uuden kuntastrategian yhteydessä aiempien tasapainottamisohjelmien jatkumona talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2022–2024. Kunta on sitoutunut talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamiseen ja on sisällyttänyt nämä taloussuunnittelukauden (2024-2026) talousarvioihin.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta on tyytyväinen, että kunnassa oli heti aloitettu suunnittelemaan tulevaa, kun kriisiytynyt taloustilanne ja arviointimenettelyyn joutuminen oli todettu. Pienen kunnan etuna on joustavuus ja nopeus päätöksen teossa. Tasapainottamisohjelma oli laadittu ja sen toimeenpanoon liittyviä päätöksiä tehty hyvässä yhteishengessä luottamushenkilöiden ja johtavien viranhaltijoiden toimesta jo ennen valtiovarainministeriön arviointiryhmän selvityksiä. Tasapainottamistoimenpiteiden strategiasidonnaisuus, mitattavuus ja seuranta toteutuvat, kun tasapainottamistoimenpiteet on sisällytetty suunnittelukauden 2024-2026 talousarvioihin.

Lautakunta toteaa, että arviointikauden aikana kunnan ja kuntakonsernin tunnusluvut ovat pääosin parantuneet, vaikka tasapainottamistyön tulokset näkyvät vasta seuraavina vuosina. Lautakunta havaitsi, että taloussuunnitelma oli laadittu siten, että kunnan talous kääntyy ylijäämäiseksi ja kattaa kertyneen alijäämän taloussuunnittelukauden aikana. Tulevina vuosina tasapainottamisohjelman toteutumiseen tulee edelleen kiinnittää erityistä huomiota ja se vaatii talouskuria päätöksen teossa ja koko kuntaorganisaation vahvaa sitoutumista, yhteistyötä sekä muutoskyvykkyyttä.

Lautakunta on huolissaan kunnan henkilöstön riittävydestä ja jaksamisesta erityisesti tasapainottamisohjelman toteuttamisen (muutosneuvottelut) johdosta. Kapeasta henkilöstömitoituksesta huolimatta kunnan palvelut ovat toimineet häiriöttä. Toimintaympäristössä tapahtuneet ja tasapainottamisohjelman toteuttamisen johdosta tapahtuvat muutokset edellyttävät kuntajohdolta ja luottamushenkilöorganisaatiolta tahtoa ja taitoa huolehtia myös henkilöstön hyvinvoinnista ja jaksamisesta muutostilanteissa.

8 HYVINVOINTI JA TERVEYSPALVELUJEN TOTEUTUMINEN

Kuntalain 37 §:n mukaisesti kuntastrategiassa tulee huomioida kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Valtuustolle tulee vuosittain raportoida hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehityksestä. Hyvinvointikertomus, joka tulee laatia kerran valtuustokaudessa, on tiivis kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä kunnassa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kannustetaan myös HYTE-kertoimen avulla, joka on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa vuoden 2023 alusta alkaen. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kuntien rooli hyvinvoinnin toteuttamisessa on ensisijaisesti ennaltaehkäisevän toiminnan koordinointi ja sen lisäksi eri strategioiden avulla yhteistyö hyvinvointialueen eri palveluiden kanssa.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lemin kunta on laatinut hyvinvointikertomuksia vuodesta 2021 alkaen. Hyvinvointikertomus toimii kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työvälineenä. Lemin kunnan hyvinvointikertomus 2022 sisältää kunnan perustiedot ja vertailun Länsi-Saimaan kuntien avaintietojen, hyvinvointialueen ja koko maan kanssa sekä liikenneturvallisuusosuuden ja TEA-viisareita (työkalu mm. kuntien välistä vertailua varten). Hyvinvointikertomusta peilataan myös maakunnalliseen hyvinvointisuunnitelmaan, jonka kolme kärkiteemaa ovat terveelliset elintavat, mielenterveys ja työllisyys.

Lemin kunnanvaltuusto on hyväksynyt 18.12.2023 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosiraportoinnin vuodelta 2022.

Lautakunta toteaa, että Lemmin kunnassa hyvinvointityö on näkyvä osa kunnan toimintaa. Uudessa kuntastrategiassa 2030 hyvinvointi on nostettu entistä selkeämmin esille, jolloin toimialoille on hyvinvoinnin osalta laadittu strategiatavoitteita ja mittareita. Tällöin kaikkien toimialojen eri osa-alueiden toiminta ja sisällöt ylläpitävät ja edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä.

Konkreettisesti hyvinvoinnin edistämistä toteuttavat esim. kirjastotoiminta monipuolisine palveluineen, lähikuntien kanssa yhteistyössä järjestettävä kansalaisopiston palvelut (Lemillä 28 kurssia vuonna 2023), nuorten kesätyöllistäminen, katujen kunnossapito, kuntoportaat, kuntosali ja kouluilla järjestettävä harrastustoiminta. Kunnassa toimii myös hyvinvointikoordinaattori ja asukastila on aktiivisessa käytössä lisäämässä kuntalaisten yhteisöllisyyttä.

9 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että valtuusto velvoittaisi kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin sekä raportoimaan valtuustolle lokakuun 2024 loppuun mennessä havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä.

Tilintarkastaja esittää 16.5.2024 tilintarkastuskertomuksessaan tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä kunnan hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille 1.1.-31.12.2023. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä, kunnan työntekijöitä ja yhteistyötahoja vuoden 2023 aikana tehdystä yhteistyöstä.

Lemillä 16. päivänä toukokuuta 2024

LEMIN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Matti Tapanainen
puheenjohtaja

Seppo Talka
varapuheenjohtaja

Taru Rikula
varsinainen jäsen

Paula Tuomi
varsinainen jäsen

Eila Olkkonen
varsinainen jäsen